Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ★ ШОАТТА, 18 ИЮНЬ, 1988 ШУ. ★ № 73 (7576). ★ Мах 3 кеп.

БархІазлагІа хержача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета ийслагІча сессех бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

17 июне г. Грозне хилар бархІазлагІа хержача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета ийслагІа сесси. Из хьайнйллар НГІАССР Лакхехьарча Совета председателе депутата **Х. М. Витушева.**

Сессе ладнйгІар Лакхехьарча Совета мандатни комиссе председателе депутата **А. В. Шаршавых** яьча докладаг, хІаьта соцам тІа а нйцар керда хержача депутатий В. А. Алехина, В. М. Данилеца, Г. У. Мальсагова, П. П. Черньяцева, В. В. Поповай, И. Н. Кунницына полномочеш могаярах.

Депутаташа чІоагІъйир ден повестка а сессе балха порядок а: Дувцийта оттадир ер дешаш:

1. НГІАССР Лакхехьарча Совета цхьайолча массазарча комиссей составе хувцамаш дарах.

2. КПСС XXVII съезда решенешка хьежжа 2000 шу тІакхоачаш хІара дезал къаьсттача квартираца е ший цІеношца Іалашбара Нохч - ГІалгІай АССР советскин боахамен органаша беча балха хьакъехьа.

3. НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдарах.

НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретаре депутата **С. Н. Кожуховске** яьча докладагІа соцам тІанйцар НГІАССР Лакхехьарча Совета цхьайолча массазарча комиссей составе хувцамаш дарах.

Цул тІехьагІа Лакхехьарча Совето ладнйгІар НГІАССР Министрий Совета председателе заместителе депутата **К. С. Салтаханова** КПСС XXVII съезда решенешка хьежжа 2000 шу тІакхоачаш хІара дезал къаьсттача квартираца е ший цІеношца Іалашбара Нохч - ГІалгІай АССР советскин боахамен органаша беча балхах йолча докладаг.

НГІАССР Лакхехьарча Совета комиссей содоклад йир планово-бюджетни комиссе председателе депутата **В. А. Куценкос.**

Цу дешах пренешка къамаьлаш дир депутаташа: **В. М. Шамардина** — Грозненски горисполкома председателе, **Р. М. Хачатурова** — «Грознефть» яхача производственни объединене генеральни директора, **А. М. Котиева** — «Электроинструмент» яхача Назрановски завода лекальщика, **Э. Э. Исмаилова** — Нохч - ГІалгІай гІишлон управлене начальника, **А. И. Воронкина** — НГІАССР Министрий Совета председателе заместителе, республикан Госагропрома председателе, **Х. Г. Багашева** — Шалински района «Южный» совхоза директора, **П. П. Черньшева** — НГІАССР чурча гІулакхий министра, **Д. Б. Мусхаджиева** — Гудермес станце мовхьаши багажи лехара волча агента, **Г. Г. Олейникова** — профсоюзий областной совета председателе, **В. В. Поповас** — КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретаре, **А. С. Закриева** — «Агропромстрой» ПМК-320 бригадире, **А. А. Опрышкос** — «Промавтоматика» НПО генеральни директора.

Лакхехьарча Совето берригаш раьза а болаш соцам бир КПСС XXVII съезда ренешка хьежжа 2000 шу тІакхоачаш хІара дезал къаьсттача квартираца е ший цІеношца Іалашбара Нохч - ГІалгІай АССР советскин боахамен органаша беча балха хьакъехьа.

Цул тІехьагІа НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдарах доклад йир республика Лакхехьарча Совета Президиума секретаре депутата **С. Н. Кожуховске.**

Сессе Указаш чІоагІдир, тІанйцар доагІ-доагІаш дола законаши соцамаш.

Лакхехьарча Совето йийцар депутата З. А. Насухановас НГІАССР Госагропрома председателга енна Гудермески районерча Исти-Су яхача юрта детсад хьалъелгеи эксплуатаце дІалулгеи тІехьадаккхара бахьанех йола запрос, хІаьта запросагІа боагтІаш бола соцам тІанйцар.

Цу тІехь НГІАССР Лакхехьарча Совета сессе ший болх чакхбаьккхар.

ПРОГРАММА ЙИЗЗА КХОАЧАШЪЯЬЙ

СОВЕТСКО-БОЛГАРСКИ ЭКИПАЖ ЮХА ЛАЬТТА ЕССАЙ

ТАСС ХОАМ

1988 шера 17 июне московски ханах 14 сахьати 13 минoти яьлча «Мир» яхача Іилма-тохкама комплекса борта тІа цхьана деш дола балхаш чакхдаьнначул тІехьагІа Соловьев Анатолий, Савиных Виктор, Болгаре Халкъа Республика гражданин Александров Александр юкъе бола дупен халкъашта юкъера экипаж Лаьтта юхакхаьчай. Титов Владимири Манаров Мусан дІахо шоай орбитальин бІаьха никъ беш ба.

«Союз ТМ-4» яха кема Іодоссадеш йола аппарат Іохайнай город Джезказгана къулба - малхбоален оагІорахьа 205 километр гаьна.

Космонавташ Соловьев, Савиных, Александров могаш-маьрша ба Лаьтта бессачул тІехьагІа.

«Мир» яхача орбитальни комплекса борта тІа бархІ деиз бархІ буси никъ беш дупен халкъашта юкъерча экипажо йизза кхоачашдаьд планагІа лаьрхІа хинна, Советски Союзен Болгареи Іилманхоша цхьана кийчдаь дола тохкамаш эксперименташ. Цу балхех дикка доккха дакъа болгарски специалисташа хьаьча аппаратурах пайда а эцаш кхоачашдаьд.

Кхоачашъяьй геофизически тохкамий шерра программа, цунна чуйоагІаш Болгаре Халкъа Республика территоре тІа, Іаьржача форда Акваторе тІа, Лаьттан кхьча районашка сурташ доахилгеи спектрометрировани елгеи а долаш. Хьакхаьчача информацех пайда эцаргба дуккха Іилмани халкъабоахамен декхараш кхоачашдара.

Никъ беча хана обработка яьй дуккха де дезараш чулоацаш йолча астрофизически комплексана, кхоачашъяьй массехк серий галактически а галактикера йоацаш а сердала источникаш, планеташта юкъера среда, Лаьттан ионосфереи атмосфереи хулаш йола физически процессаш Іомаяра йола эксперименташ.

Космически материаловедене программагІа хьакхаьчай металлически сплавий монокристаллий а тоаль характеристикаш йолча композиционни материалий а образецаш.

Дупен халкъашта юкъерча экипажа балха тІехь диккa моттиг дІалаьцай дозал доацаш хиларга вала Іомалуча хана саг болх бе могаш хилара комплексни тохкамаш дара тІаерзаьяьча медицински эксперименташа.

Цхьана болх баьча ерригача этапашка Титов Владимир, Манаров Муса, Соловьев Анатолий, Савиных Виктор, Александров Александр цІена а лакхача профессиональни боараме а болх беш хилар.

Толаме чакхъяьнна советско - болгарски цхьаца яь полет космически аренаш машара гІулакха караерзаеІи беркате цхьана дупен халкъашта юкъера гІулакхаш леладе йиш йолга хьахьокхаш хІама да, хІаьта цо белгалдоаккх Советски Союзен Болгаре Халкъа Республикан халкъашта юкъера дОттагІал дІахо даим чІоагІлуш а дохаргдоацаш а хилар.

БарзІазлагІа хержача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета ийслагІча сессех бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

Доакъар кийчдар—бехктокхаме гІулакх

Деррига низаш тІадерзадаь...

Геттара дика хьокхамаш долаш, хьабоагІа Урус-Мартановски района Къахьегама ЦІеча Байракха орден леладеча Мичурина цІерагІча совхоза доакъар кийчдераш. Царех язде дага долаш, делкъийга доакъара люцерна хьокхача кхай тІа тхо кхьаьчача хана, Іийне хІама юаш багІар механизатораш. Укхаза бар доакъар Іалащдарах бехктокхаме вола совхоза директора заместитель Мальсагов Хьусен, боахама профсоюзни органиэаце председатель Дакаев Іабдул.

ХІама йиаь ваьн-ваьннар тІаваха, чам болаш кхача кийчбарах повора Джабранлова Сацитийна баркал а аьле, болх бе водар, кхычарга а ца хьежаш. ХІама йиаьчул тІехьагІа салаІа дагахьа волаш цаІ хиланзар.

— Джабранлова Сацита а подрядагІа болх беш йолча механизированни отряда юкъейоагІаш я, — йоах Дакаев Іабдула.— Кхача кийчбара эшар: дулх, хох, коартол, баьцадааРаш по ше ийду совхозагара а цкъаза кхыметтел базар тІара а, отряда фондера цу гІулакха лаьрхІа хьакъоастадаьча ахчах. ХІаьта соахка болх баь даьккхачох совхозо денна хинна ссуда дІаденначул тІехьагІа, доакъара культураш кхеяра эшар: дІадера фу, удобренеш, цхьацца техника эца йиш йолаш ахча дисар отряда фонде. Из доацаш хІара болхлочоа бетта юкъера лаьрхІача 300 сом алапи кхьаьчар дІадахача шера. Арендни подрядагІа болх вІаштІехьбаккхаро хьакхелла беркат да из. ХІаьта укх шера производства еррига подразделенеш я тха совхозе цу хьисапе къахьегаш.

...Тхо цу кхай тІа даьхха пхийттех минут ялалехьа юха а шерра дарж доакъар Іалащдара балхаш. Люцерна шин агрегатаца хьокх. Из болх беш Махашев Лечеи Ицлаев Лемен ва. Хьекха касарех Іоюлл цар буц. Шин-кхаь сахьата маьлхарйохийташ уллийт кхай тІа. ТІаккха хьагул а йийя греферни шин погрузчикаца лафета тІа а етте, сенаж йоллача дІахьу.

Дика вІаштІехьъяьккхача конвеерро санна болх бу еррига техника. Хадданза дІауд кхай тІара люцернах етта лафеташ тІехьайийза тракторашш. Царех хІараяр кхай йистте латтача тараза тІа эза а эзе, лаьрхІа леладеча журнала тІа дІаязъю отряда совета юкъеоагІача Магомадов Махьмада, доакъар дІахьош волчунга журнала тІа кулг а яздайташ.

— Махьмадал совгІа, укхазара сенаж йоллача дІадихьа моша доакъар дІаязду шурий ферма коллектива совета юкъеоагІача Бисултанов Апте а, — дувц Мальсагов Хьусена. — ТІаккха сайрийна болх чакхбаьлча шинне даь йоазув вІаши нийсду. Кулга цІена боацарашта никъ къовл.

— Подряда Іа болх беш йолча укх отряда коллективе а нийслу-теш иззамо нах? — аьнна, оаха даьча хаттара жоп луш Мальсагов Хьусена аьлар:

— Хилац. Цунца цхьана доакъар Іалащдара балхаш хІанз санна шерра даьржача, новкъостал дара кхыча бригадашкара механизатораш хьаэц отряда совето, царна ший фондера ахча а телаш. Уж санна бараш отряда гІулакхех, пайда барах башха дог лазаш хилац. ХІанз укх кхай тІара моша доакъар дІакхухьаш лелача трактораш тІа болх оечарех дуккхагІбараш, кхыча кхаш леладеча бригадашкара сенаж йоллача юкъа новкъостал дара бийха нах ба. Цар дечоа тІахьожам лоаттабара оз кхай тІара дІакхухьаш дола моша доакъар. Цул совгІа из ду кІоага чу сенажа мел моша доакъар чуделлад отряда а шурий ферма а кулгалхошта цхьатарра ховргдолаш, хІаьта тІехьагІа расчет еш шоайла къувса дезаргдоацаш. Хьанйцача доакъарах ахча дала дезаш ма бий хьайбаш леладераш из шоашта Іалащдаьрашта.

Цу деррнгне къаьгта хьахьокх производствана дай хила, хьадечоа хьурмат де подрядо нах Іомабеш латтилга.

Доакъар Іалащдеш боахарашта юкъе нормаш кхоачаш ца еш цхьаккха а вац. Цхьабакъда, толашагІа барашта юкъе а дикагІа къахьег люцерна хьокхаш боахкача Ицлаев Лемас, Махашев Лече, Ибаев Іарбе, копнителаш тІа болх беча Магомадов Вахас, кхай тІара ферме моша доакъар дІакхухьача Бакъаев Сайдамина, Магомаев Сайдамина, кхычаш.

— Мнштаб люцерна хьувкъам. Раьза дий шо цунна?

— Раьза ца хила хІама дац. ХІара гектара тІара планал совгІа юкъера лаьрхІача пхи тонн моша доакъар доал. ХІаьта люцерна тха боахаме 487 гектара тІа хилар дІадаьрхІача, юхьхьанца хьокхаш планал дуккагІа мел доакъар даргда лархІа хала дац. Из буц укх шера диазза хьакха йиш хургйолаш гІулакх вІаштІехьдаккха дага да тхо. Люцерна хьекхачул тІехьагІа мукъадаьннача кхай тІа хьалха минеральни удобренеш а тайсе, цу сахьате хий дилла доладу оаха хІанз. Иштта дергда дІахо йодача хана а.

— Мел доакъар Іалашдаьд оаш хІанзле?

— Цхьа эзари кхо бІаьи тонн сенаж еллай, шера план 1200 тонн йолаш. Вешта духхьашха хьокхаш еррига а люцерна чуийцачул тІехьагІа, из тайпа доакъар кийчдара кхо план юлургъя хийца. Тхо раьза долаш дика а я сенаж. Соахка елла хиннначул вогІа яц. ХІаьта дІалачача шера кийчьяь хиннар еррига цхьоалагІча классах яр.

— Аьла а доацаш, люцерна сенажа хьакхар фуд шун?

— Май бетта а июнь бетта хьалхарча пхийтта-ялхайтта дийнахьа а дукха йоачан йолаш хаоттам хургба, аьнна хоам баьбар синоптикаша. Цу хьале аьла хьекхачул тІехьагІа боарамагІа йокъайолийташ кхай тІа уллае йиш хургъяцар люцерна. Иошайнча касараш кІалтІардоахаш дукха къахьега а дезарглар. ТІаккха йол яккхарга дІадодар лахклургдар. Догіо йошаьлчул тІехьагІа люцернах хьахинна йол а башха дика хургъяцар. Цудухьа юхьхьанца из сенажа хьакха соцам бир. ХІанз дехке а даьннадац.

М. ХАМАТХАНОВ.

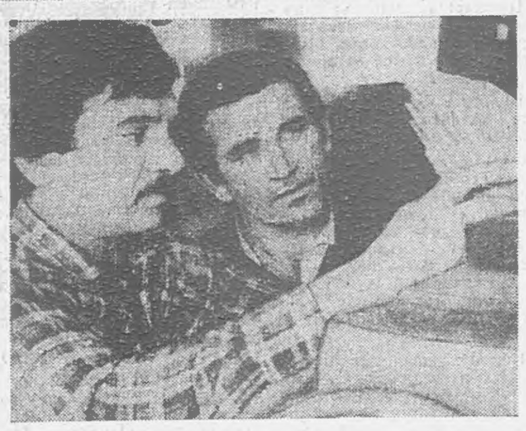

«Грозненски «Дружба» яхача картонажни фабрике кІезига болхлой бац хьинаре къа а хьегаш, даим башхадика производственни толамаш доахаши хадданза социалистически яхье хьалха латташи. Царех цаІ ва картона участкерча болхлоша чІоагІа лоархІаци сийдеши вола закройщик Наурбиев Хьамида Батыр. БархІ шу дизад цу профессех из укхаза къахьегаш вола. Цу шерашка ший балхах тІехдика кхетарал совгІа, массехк смежни говзал караерзаьлй цо. Цудухьа участкера моллагІа болхло цамогаш хинна е кхы бахьан нийсденна цІагІа висача, бехктокхамегІарча участке дІа а этта къахьегачарех ва из. Цхьаккха смена дІаяхийтац цо ший норма 120 — 130 процент кхоачаш ца еш.

Общественни балха тІа а хьинаре дакъа лоац Батыра. Фабрика профкома председателе заместитель ше хиларах тарра дукха болх бу цо болхлой кхьахьегами царна юкъера социалистически яхьи кхетамца вІаштІехьякхкара. Къахьегама коллектива Совета декхараш а цІена кхоачашдеш хьавоагІарех ва из. Къахьегамеч производственни дисциплина толхаяь моттиг нийсьелча, цу гІулакха бехкечаргара доагІаш дар хьадех по. бе боагІаш бола бехк а беш. ХІаьта доацаш дар болхлошта тІакхолла гІерташ хуле. цар га доах Батыра. Цудухьа массане а чІоагІа лоархІаши сийдеши ва из.

Предприятерча кагирхой хьехамчашта юкъе а белгалваьнна дика къахьегаш ва из къона говзанчаш кийчбара даькъе. Цхьа шу дІадахийтац цо кхоъ-виъ закройщик ца кийчвеш. ХІанз цо кийчвеш вола Гиреев Махьмад-Гире Гирихан дика кхеташ воагІа каралоацача профессех.

Фабрика переплетни участкерча производственницех эггара дикагІа лоархІачарех я переплетчица, коммунистически къахьегама ударник Абубакарова Аминат Расуловна. Ше хьаеча продукцена юкъе цхьаккха тайпа брак а ца нийсйолийташ хІара сменагІа нормаш 130 — 140 процент кхоачашъю цо.

Овсаре къахьегарал совгІа юкъарча балха тІа а доккха дакъа лоац Амината. Профкома члена декхараш кхоачашдеш я из. Цу балха тІа шийна тІадехка декхараш кхоачашдеча мело яь, цкъа шийх бехк баккхийтабац цо.

Хьаьнала къахьегаш цо даьхача производственни толамий лакха мах баьб. «Фабрика ветеран» яха сийлен цІи еннай цунна. Иштта Амината еннай Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума сийлен грамота а. ХІаьта тийина кхыдола совгІаташ а дукха да.

СУРТАШ ТІА: 1. переплетчица А. Абубакарова; 2. (аьрдехьара аьттехьа) закройщик Б. Наурбиев ший болх Іомабеш ва ученика Гиреев Гирихана.

И. ПЛИЕВА сурташ.

КПСС ЦК Тезисаш ювцаш

ДОГ УРАОТТАДУ

КПСС Центральни Комитета XIX Ерригсоюзни партийни конференцена йола Тезисаш ешаш дагайох вай советски общества историе керда этап дІайолаяь, демократизацеи гласностен никъ хьабийлла КПСС ЦК апрельски (1985 шера) Пленума решенеш. Сийлахь-воккха Ленин кхелхачул тІехьагІа денз хІанз миссел бакъдар дувца, дагардар дІаала йиш хиннаяц советски наьха. ДІаала къувлаш мел хиннар дувца йиш хиларагІа кер паргІатагІа ба, са дикагІа доаккхалу.

Перестройкас шерра таронаш лу наха шоай говзалаш, сакхетам дегІабоалабе, Личноста культ хиннаечеи сайца лаьттачеи хана лочкъадаь лаьтта, харцахьа мел хиннар хьагучадаккха, из сихагІа дІадаккха, вай общество цІенъе.

Бакъда хІанз а болаш ба къаьнача уйлан тІара бовла ца туга нах. Перестройка дІаяхьара духьале ю цар шоаш деча гІулакхашца а оалача дешаца а. Царна духьал ира къовсам лоаттабе беза.

ХІаьта перестройка, Тезисаш тІа ма аллара, «...социализма гуманистически чулоацами хІама хьакхоллара низи биззача боараме гучабоаккхаш я».

Коммунистически парте кулгал а деш, вай вахара массе а оагІонашка доккхий дика хувцамаш хул. Уж хувцамаш деча юкъе хьинаре дакъа лаца дехкарийла ва хІара саг.

XIX Ерригсоюзни партийни конференцера хьеж нах, цох партеи халкъеи вахаре хула йоккха событи а лоархІаш. Иштта хетийт вай таханарча вахара, чурча а арахьарча а политика еррига оагІонаш чулаьца оттаьча Тезисаша. Цар дог ураоттаду, хьинар айду.

Ю. ЧАХКИЕВ,
къахьегама ветеран.

НИЙСА ХЕТАЦ...

Боккхача теркамца, кІоаргга уйла тІайохийташ Іомаяьй аз Ерригсоюзни партийни XIX конференцена йола КПСС ЦК Тезисаш. Цхьаккха шеко йоацаш кІоаргга чулоацам болаш а исторически доккха маІан долаш а документ да из. Из документ дувцаш да тахан коммунисташа меттел берригача советски наха а. Вай вахаре дуккха а дика хІамаш дахьаргда партийни конференце. Цудухьа чІоагІа сатувс аз а из лоархІам бола коммунистий форум хьаелларгйолча денга.

Халкъо шийна караэцаш латт паччахьалкхенна доал делга, хІана аьлча, вахаре эггара маьхала гІулакхаш къестадеча дакъалоацаш ба беррига а къахьегамхой — министр вар аьнна, болхло вар аьнна кхоаста ца веш. ХІанз хулаш латтача перестройка бала кхоач массанега.

Дукха ха йоаццаш КПСС ЦК Тезисаш ювцаш хьайийлла партийни собрани хилар тха участке а. Верригаш а итт коммунист чувоагІа тха юхьхьанцарча партийни организаце. Царех кхоъ пенсионер ва. Болх беш бараш 7 КПСС член мара вац. Со се 1964 шера деиз коммунистий мугІарашка ва. Цу юкъа кІезига дакъалаьцадац аз партсобранешка а конференцешка а. ХІаьта массехк шера тхоай парторганизаце секретарь хилар... Цхьан дешаца аьлча, цу даькъерча балхах кхеташ ва со, моллагІа вола коммунист санна.

Сона чІоагІа хала хеташ да тха партийни организаци дегІайоагІаш ца хилар. 1969 шера деиз цхьаккха болхло парте хьанйцавац тха участка. Из денне а дац парте хила бокъо йола болхлой тха бац яхилга.

Кхоанен уйла йоацаш я тха парторганизаци яхилга да из. ДІанхача шерашка санна хІара бетта ю оаха партсобранеш. ХІаьта цига дувцаргдар хьалхе а чІоагІду — фухха леха а цаІ лаха деза из дІаяхьара.

Бакъда апрель бетта коммунисташ мукъа ца хиларах на еш йисар арГІанара тха собрани. Из оаха йир май бутт чакхбоаллаш. ХІаьта тха секретарь чІоагІа халача этта а вар из ишта нийсдаларах. Цигга уйла йир аз, эшаш хІама дий-те хІара бетта партсобранеш елга? Сога хаьттача-м дац. Из е а дІаяхьа а еза йинза яргйоацаш дола хьал хьаэттача. Верригаш а болх бераш ворхІ саг мара ца хилча тхо-м лоархІадац эшаш а ца эшаш а протоколаш язде. ТІаккха мича кхуьхь уж? Цхьаннахьа а. Духхьал отчетно-хоржама партийни собране дар мара КПСС Ленински райкоме дІалуш а дац, вожаш — итташ шераш доахаш архиве дада. ДІакхувсалац. Бакъда, райкоме сиха собране яьй аьле хоам бу, хьалха а санна. Цудухьа укхаза цхьаккха а керда хІама даш хоалуш.

ХІанз волча тхоай секретарага аз хьаттар: «Эшаш дий-те цхьа система а яь хІара бетта партсобранийелга?» — аьнна. Цо, «даьра эш, Іа йийцарий уж са метта хьо волча хана» — аьнна жоп делар. Цу тІехь бакъ лувра из, ала хІама дацар. Цудухьа сона ловра цу хьакъехьа коммунисташта, секретарашта фу хет ха. Со гІалат ваьнна хила а ма тарлой.

Д. УРУСОВ,
«Автоспецоборудование» яхача завода токарь, партен къахьегамен ветеран.

ХІара сахьатах пайда эц

Укх тІеххьарча хана цахаддаш лаьттача йоачашка диллача, ала доагІа Наьсарен района «Маяк» яхача совхоза къахьегамхоша во къахьийгадац, аьнна. Районе эггара хьалха дІаболабеннаб уж хьайбашта доакъар Іалашда. Цу балха тІа пар аьттув а боал.

Назрановски РАПО венача совхоза керттерча агрономаца Дзауров Башираца къамаьл хилар тха. Цо дийнначох а дІахо тхоашта бІаргдайначох а оаха кхетадир таханарча дийнахьа из болх цу боахаме тІехдика дІабоаш хилар.

Цахаддаш делхаш хинна догІаш цІаьхха сайца а сайца, хьежаш къаьга малх а болаш, Іалаьмате хоза ди дар тхо цига йийсденнача хана. Иштта безаме дар укхаза бІаргадайна сург а.

Кхы цІаккха а из тайпа ди доагІаргдоацаш санна, балха тІатеІа боаккар механизатораш. Царна бІарахьежача гуш дар боккха безам а болаш шоай болх дІахьош уж боахкаш хилар. Цкъарчоа хетаделар сона: «ма доккха хІама дахх аккхар деш латтар, иштта хиннабий - хьогІ ераш массаза а», аьнна. Гучадаьлар, хІанз санна овсаре къахьегаш совхоза къахьегамхоша хьайбашта доакъар Іалащдара цІаккха а шоай низ - хьиннар кходеш ца хилар.

Укхаза тхо хьакхачалехьа а, кІезига дийцадацар тхога совхоза керттерча агронома цу хьакъехьара дика хІамаш. Цхьабакъда, цо фунагІа дийцадале а, со тешарг-м вацар долчча бесса из сурт тхоашта бІаргдайнадецаре.

Кхо-диъ ди мара дац совхозе хьайбашта доакъар Іалащдара балхаш лерттІа дІадоладаь. Вай лакхе ма аллара, хаоттамо новкъарйе еш баьгІаб уж. БаьгІаб аьлча а, къаьстта уж балхаш дІадахьа вІаштІехьа хиннадац цар, ХІаьта, цхьаццца кхыдола балхаш ца деш-м баьгІа хург мичаб уж.

— Тахан мара лерттІа из болх дІаболабе таро хиннаяц тхога,—яхаш дувц совхоза директора М. Кодзоева. — Цхьабакъда, хІанзчул тІехьагІа хІара малх хьахьожаш дена ди бизза пайда ца эцаш дІа-м дохийтаргдац оаха. ХІанз укх сахьате тха керттера декхар хьайбашта шортта Іалашо елга да. Цу хьакъехьа кхы дувца хІама дац, хІана аьлча, эша кхоачам болаш а ба, тхоай декхар оаха дизза кхоачаш а дергда.

Дика да боахама кулгаддохо иштта бІубенна къамаьл деш хилар. Из иштта дале а, цхьабакъда, со дукхагІа тийшар лаьрхІа из болх кхоачашбеш волча механизатора Муцольгов Дауда дувцачох:

— Фуд хой шоана, — аьлар цо, — нагахьа санна, хІанззе а оаха хьайбай йоакхо ца йой, кхоана тІехьа хургда из. ХІаьта, шоашта деча Іуналга хьежжа мара шоашкара доагІар хьа а мича лу хьайбаша. Вешта аьлча, вай кхоабараш уж ма дий.

Укх шера совхозо хьайбашта доакъара лаьрхІа къоастадаьр нйс бІаь гектарал совгІа кха да. ХІаьта, хІанз укх сахьате, цар Іалашъеш яр цхьа сенаж я. 200 тонн мара яц таханарча дийнахьа укхаза лаьттах делла из доакъар. Цхьабакъда, лерхІаш яр 2 эзар тонн я. Иштта, доакъара лаьрхІа культураш а лерхІ укхаза соахкарчул дуккха дукхагІа Іалашъе. Шеко яц, из цар кхоачашхургхиларах.

Безам ба, кІаьдбалар фуд ца ховш уж балхаш кхоачашдеш болча ахархой цІераш яха. Уж ба боахама дикагІа бола механизатораш Муцольгов Дауд, Евлоев Къурейш, Нагоев Хьасан, кхыбараш. Цхьа ди дІадахийтац царех хІаране 130—140 процент дийнахьара декхар кхоачаш ца деш.

М. МУТАЛИЕВ,
тха соб. - корр.

Нн. Л. С. Витриговна, Ю. С. Ибрагимовна «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьайбаш леладер» яха сийлен цIи ларах дола

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Хьайбаш леладеча дакъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни пахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьайбаш леладер» яха сийлен цIи лойла:

Витригов Ломали Саралиевича — Надтеречни районерча «Горагорский» совхоза жаIуна.

Ибрагимов Юнус Сайдалиевича — Надтеречни районерча «Минеральный» совхоза воккхагIолча жаIуна.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный.
1988 шера 13 июне.

●

Нн. Т. З. Исаевах, А. Магомадовах «Нохч - ГIалгIай АССР промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи ларах дола

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Промышленноста дакъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни пахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла: **Исаева** Табарек Зиявдиновнана — № 4 йолча Грозненски маьхх еча завода бод хьувчоа, г. Грозный.

Магомадова Ашатена — № 2 йолча Грозненски маьхх еча завода бод хьабечоа, г. Грозный.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный.
1988 шера 13 июне.

●

Нов. Р. И. Попенкона «Нохч-ГIалгIай АССР болх беча кагирхой заслуженни хьехамча» яха сийлен цIи ларах дола

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика социальни Iалашон органашка хьехамчал деча дакъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи республика общественни пахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР физически культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла **Попенко** Раиса Максимовнана — Нохч-ГIалгIай АССР социальни Iалашон Министерства пенсеш а пособеш хьаяздарах хьателаран йолча Центра начальника заместителе.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.

1988 шера 13 июне.
г. Грозный.

●

Нов. Ю. Б. Вебера «Нохч-ГIалгIай АССР физически культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи ларах дола

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Физически культуран спортен дакъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи республика общественни пахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч - ГIалгIай АССР физически культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла **Ю. Б. Вебера** — академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института физвоспитани кафедра воккхагIолча хьехархочоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный.
1988 шера 13 июне.

Перестройка наькъагIа

КХОАНЕН УЙЛА ЕШ

Чечен-Аул яхача юрта чуволлача улл Нохч-ГIалгIай «Силуэт» яхача производственни объединене «Маржан» яха филнал. Массехк шу хьалха производственни заданеш кхоачашъеш хиннача филнала гIулакхаш талха доладелар. Из йолаш йолча таронех биззе пайда ца эцарца, балха кердалар юкъехкувлара уйла ца ярца, юхкера болхлой йоакхо ца ярца дувза довгIар. Нагахьа санна, хьалха наха башха дIа ца эцаш йола цхьан тайпа продукци хьа а еш, планаш кхоачашъеш хиннаяле, хIанз перестройка еча хана из чакхдаргдолаш дацар. Вешта аьлча, хIанзарча дIадехарашка хьежжа болх арга ца баьккхача баргбоацаш дар этта хьал.

Цу лостамагIа болх бе нах тIаберзабара керте отта дика кулгалхо эшар. Цудухьа объединене администраце керттерча дакъе, цу гIулакха уйла йир. Цар шоайла дага а баьнна, цу балха тIа Старопромысловски районерча ткацки филнала цеха начальник Барахоев Дауд вахийта лаьрхIар. Из цига хьожавар цхьа бахьан доацаш дацар.

ХIана аьлча, цо тайп-тайпарча организацешка кулгалдара балхаш тIа волаш хьахьекхадар ше производственни гIулакхех дика кхеталга, нахаца болх бе ховш волга.

Кердача кулгалхочо эттара хьалха филнала хьал овлангара техкар, Деррига а шийна ма дарра лайзачул тIехьагIа цо цхьа вывод йир: укхаза болхлой вIалла йоакхо ца яь хилар. Ма дарра аьлча, къахьегамхошта бытови, болх бара, салаIара хьалаш хьадара гIулакх тесса леладаьдар хьалха хиннача кулгалхоша. Цудухьа, уж проблемаш къоастаяра дукхагIа тернам тIа а ухийташ, болх дIаболабе лаьрхIар къонача специалиста. Цо дика ихетадора цар къахьегамцара белам сообакхарца мара царгара балха тIа доаггIар хьадеха йиш йоацалга.

Цудухьа Д. Барахоев филнала мастерашца И. Закариевца, Х. Сатабаевца, иштта дикагIолча болхлошца — вязальщицашца С. Маевацца, М. Амирбековацца, Л. Цицевацца, мотальщицаца А. Ахмадовацца дага а воалаш, царна эша хьалаш хьаде волавелар. Цкъарчоа, болхлой делкъийга хIама даа таро хургIолаш помещени хьакъоастайир цо. Из холодильникаца, газови плитаца, нетолашца, гIандашца Iалашъйир, хIанз филнала болхлоша делкъийга чуухаш ха йоа ец, цар шоашца цIагIара даа хIама хьакхуьх. Хьаьта укхаза дIоахдий дуьх. Иштта гардеробни хьайир.

Iан замалахьа укхазара помещенеш чуIе йиш йоацаш шийла хулар. Цунца къахьегама овсарле лохлора, наха цхьацца лазараш детталора, тIакхха балха ара ца боалаш тоъал ха йоакхар, цамогаш ба яхаш. Хьаьта на дош сихха къоаста ца дича даргдоацаш дар. Укхаза Дауда мело йинзар. Цо объединене кулгалхошца дийца а дийца, цар новкъостала отоплени чуюллилга вIаштIехьдаьккхар. Каст-каста субботникаш а деш, филнала коа-карта лостам бир. Культурни салаIара хьалаш хьадир, хIанз филнала коа цу ваьлча, деррига а довзаргдоацаш хувцаденнад.

Болхлой шоай еча йоакхонна рельа болга ше ихетадича, из тIагIертта балха тIа доаГIар хьадеха волавелар.

ХIанз цо шоаш арахецача изделей ассортимент тахана-рча дIадехарашка хьежжа пеРъяра, цхьайола участкаш эргаяхара тернам тIаэзар.

Цу хьанъехьа оттаяь мероприятеш чакхдоахана хьалашка лучха проведенаш нисьелар. Объединенера цхьабола кулгалхой ну филнала оборудовани ялара ду хьала баьв. Цхьаьаькъа, укхаза цун новкъостал дир, творчески хIанзарча тайпара уйла еш йоле кевин кагаш хьаллоацаш волча объединене генеральни директора Дацунаев Мусеас.

ХIана М. Дошчаева новкъостала а филнала кулгалхочун хьанарца а иштта хьалха хиннаяь тIаьшш цех меттаоттаяьй. Цу цехе нарашка доладу, мебела тIадетта кIалаш, шарфаш хьаю. Иштта продукци кIы а эргаяха лерхIаш ба уж. Цхьаьаькъа, цу гIулакха новкъарле ю наладчиншаш ца тоьаш хиларо. Уж ца хилча станкаш хеттача бесса дIаниисьеш йиш ец. Наладчиншаш говзал Iомае юртара шиннхо аIамига саг деша вахийта лаьрхIад, укхаза. Ма дарра аьлча, вай республике а цу тайпара специалисташ кийчара гIулакх геттара ира латт. Массе а хана уж кхыча республикашкара хьабийха мича воал. Цудухьа на проблема ма хулла ешхагIа къоастае еза. Вешта, цу станоканта болх бе ховш болх нах укхаза болаш ба. Царех ба, шоай гIулакхех дина ка а йолаш къахьегаш бола Е. Дошмаладаева, А. Арсеминова, къиравраш.

Вязальни цех а кIы тIа оборудовани а оттаяь шерръяь. ХIана цу ну ваьрий волгаяш, нисьеш, варзвеш арахец. Укхаза хьалха, хьийта хIамаш хьае тай йиртIа хьа ца кхуьхаш хиланах, йолг юкъагIоьхкар. ХIаьта на гIулакх воьхалахьа дала мегаш да. Объединене кулгалхой кхаоачча поставиниашца дуьхьалаяь нуьхаьмаш доаттаде IIеРташ ба. Из дIа на ца вийлаь доаттаяра проведена къоастаеригаь.

Массаеена а дина ховш да ваьй несьелийе сиалеш йола къахьегама ресурсаш балха юкъеьзана проблема геттера пра латтаьлга. ХIаьта уж дуьхьагIа лаьхьа йитаяьна а: Цу тайпара проблема Чечен-Аула а я. ХIаьта на кхаетаена дакъа дана дезарех а йолаяь а. Цу даьа филнала цу лостамагIа?

Цу хаттара жоп луш филнала директора аьлар: — Оаха шийна цех хьалаьй. ХIанз цу ну болх беш 24 саг ва, ваьйла, цу цехе кIы а возрувдиваьй доаттайийна 20 — 30 саг балха юкъеьзе таро хургеьа тха. Вязальни цех а шийна оаха. Иштта, хьахьегама коллективна Совет болхлошца дага а йына, шин сменагIа болх вIаштIехьдаьккхар баьа. Цо е кIы тIа къахьегама ресурсаш юкъеьзе таро елар.

Ховш ма хиллара, массехк цу хьалха цу филнале хьаньа продукци саго дIа ца а эцаш, дом тIа а биже тинашка, евладашка уллаш хулар. Цун баьхьан дар динен новха дIадехарашка хьежжан цар продукци хьа ца еш хилар, ХIанз малагIа эргалоацаш хиннай цу хьакъехьа?

Цу лостамагIа чанхьаха лаьнхIа мероприятеш оттайир. Цунца къахьегамхошта шоаш беча балха экономика кIиллеваш дIаоовзийтар. Масала, уж дIанхетабир, шоаш хьаьь продукци даначинаш дIаэцарех цар алаш тайна хургIолаех. Нагахьа санна, ерзе йолаш продукци арахецIе, ца хьалъчуьа алапех ботъкъаргилар а дIахайтар. Иштта хIара оозхлочунца къаестъаьвета кхетам балара болх бир. Уж къамавлашм дуьхьа дийцадар тхона, яхаш, цхьацца боза болхлой бе башха ца хеташ къаьнарча памалех къахьегаш бар. Баьхьа, бутт чанхьаьлча уж масеаза санна алаш хьаьа бахьан. Шоашта алаш кIезигагIа. ХIаьта кхычарна дуьхьагIа, ладаьлга хийча цар кхетадир, шоаш леладер чанхьардоацилга. Мичча бесса ях а норма кхоачашйича гIулаях ца доалалга, продукце дилала дуьхьагIа тернам тIаэцийта безалга. Цудухьа хIана болхлоша бечча юкъера лаьрхIача 130—150 сом алаш эц. Иштта уьх тIехьхьарча хана бранованнн товараш арахецалга дийна лагIеннад, болхлой дIаьхьа бувларе процент геттара лохьеннай.

Коллективна шоай хур ду наьха дIадехарашка хьежжа продукци хьае гIерташ. Из иштта хилара тешал деш да укхаза массайтта тайпара наделеш арахецар. Тахан карагIдаьннечох са ца тедеш, ассортимент кхы эргаяхкар тIа къахьегаш ба уж.

Кхы малагIа перспективаш а филнала? Филнала кулгалхой ширпотреба участок хьае дерхIаш ба, цу хьакъехьа цхьацца кийчон балхаш дIадоладаьд цар. Цо, юрта бахача наха дика гIе дергда, Цкъа дале, кхы а массехк саг къахьегама юкъеоза иIаштIехьдергда. ШоалагIа-дале, гонахьарча юрташка баха нах недарашца, люстрашца, оахкинташца, вазашца, иштта кхийолча халкъа боахаме ашача продуцеца Iалашберга. IIагIа дIа а телаш болх белга вIаштIехьдоаккхаш латт укхаза. Из бонха деваьлаш бочка кхалнаха чIоагIа аьттув болаш да. Уж цхьан ханна шоай берашна бIарг ланха а цар новкъостала из болх хьабе а йиш йолаш ба. ХIаьта цу хьисане беш болча балхо берашта, кхахьегама кхетам хулча даьхье дика гIо ду. Вешта аьлча, йолаш йола таронаш гуча а йоахаш, шоай производственни мощностех биззе пайда эца лерхI цар.

Укхаза белгалдаккха леа шиш кхоаненах тешаш къахьегача «Маржан» яхача филнала объединене коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье цоллагIа моттиг яьккха хилар.

М. САЛАНГИРЕЕВ.

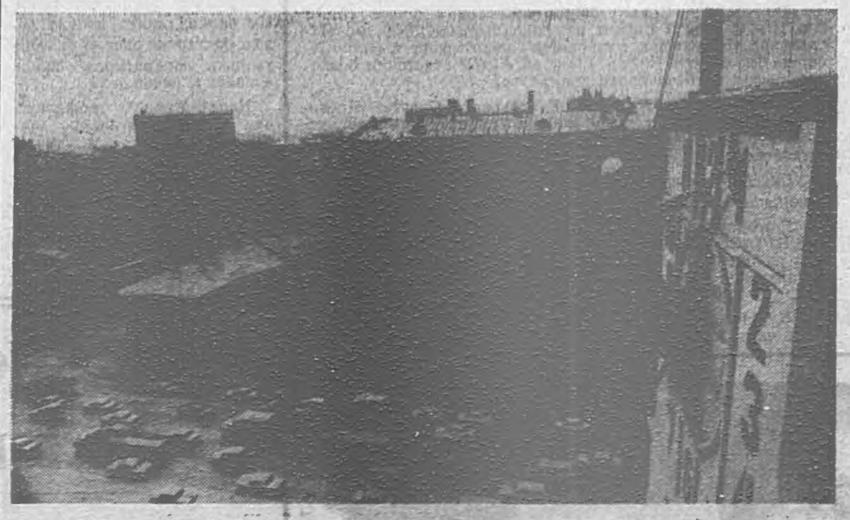

МОСКВА. Промышленни альпинизм. Из дош юкъе дера хьалдеча дуккхаза вIаштIардаьча цIеношта гIулакх дара проблема духьала нийсъелча. Из къоастаеча новкъостал дир спортсменаша-альпинисташа. Царна лаьрххIа краиаш а гIишлонхоша лелаю люлкаш а езаш.

Шоаш спортивни занятешка Iомабенна а тешшаме снаряженеш йолаш а хилар бахьан долаш «Измайлово» яхача Iилма-спортивни клуба альпинисташ лаккача эданей фасадий моллагIча миIинге дIакхоач.

СУРТА ТIА: альпиниста Иванов Александра ца баьккхача хьан боаккхарга цу тайпара сахьата тIара дом.

О. ВЛАСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДАС ХЬИЙХАЧА НОВКЪА

КIирандийнахьа дар из. Сай гIулакха Iаьлий-Юрта а ваха воагIар со. Цу новкъа гIолла водачоа бIаргаго йиш я дехьа а сехьа а бIарг макхоачча ухка совкоа ихаш. Атта дIадийца варгвоацаш хоза дар цар сурт-сибат. Къаьстта хоза хетийтар уж сийрда хьежача маьлха эIанараша. Деррига лаьтташ тхьайса дадаш санна, сатем бар дIа-хьай мел хьежача. «Тахан кIиранди а ма-дий, цудухьа саг вац кхай тIа», яха уйлаш яр сона гонахьа кхесташ. Цхьабакъда, цIаьхха бIарг кхийтар са дикка гаьна йоаллача цхьан тракторах. «Еха латташ хила еза-кх из», — аьнна, хетаделар сона. Цига Іо ца вахача кхы Іеваланзар со. DIакхаьчача цига сона бIаргадайнар кхы тайпа сурт дар: из трактор еха латташ яцар, болх беш яр. Гучадаьлар цу тIа ваьгIар «Экажевский» совхоза кхоалагIча тракторни бригада коартолаш кхееча звенон кулгалхо Евлоев Іалаудин хилар.

Цецваьннача висар со цхьан юкъа. «Тахан берриташ а салоIаш ма бий, къаьстта ер цаI-фу деш вахьогI ухказа?» — аьнна хетаделар. Кхы Іе а ца луш, из хаттар дир аз цунга.

— Тха салоIа ха яц, — аьлар цо беззаме вела а венна, — оаха салоIаргда гуйран, ялат чуийца даьлча. ХIаьта, хIанз тха салоIам малагIа ба аьлча, тхоашкара доагIа Іунал дизза дIа а кхоачийташ дIайийна культураш хьалкхеер да. — Цул тIехьагIа кхы сеца ха а ца йоаеш, бухь билла вахар из ший «болата алачаца». Дикка ха яьккхар аз цул тIехьагIа а цунна тIехьа хьежаш латташ.

ШоллагIча дийнахьа цу боахаме ца вахача Іеваланзар со. Бакъдар аьлча, чIоагIа безам хилар са из эIамига саг вовза.

БIайхача безамца вийцар сога звеньевой I. Евлоев боахама кулгалхочо Я. Галаевс.

— Тхо цец а доахаш, тамаш йолаш саг ва из, — йоахар цо, — цунна-м салоIалга фуд а мича хов. Сан-боаде вIашагIа къасташ кхай тIа хургва хьона из, бIарг сердал хьалоацаш, чу а гIоргвац. Дина кхахьегамхо ва из, цудухьа оаха доккхал а ду цох.

Иштта тешал дар Іалаудинах совхоза кхыча специалисташа даьр а. Къаьстта чIоагIа могавир из бригадира Сапралиев Мувсас.

— Цхьа шу мара дац оаха из звеньевой оттавадь, — яхаш дувц цо.—Цхьабакъда, цу лоаццача хана цунна карагIдаьнна дика гIулакхаш-м кIезига дац. DIадахача шера 50 гектар мара яцар цун звенос коартолаш кхеьь майда. Цхьабакъда, тха бригаде эггара лакхагIа хилар цун звенос чуийца из хьувкъам. 138 центнер хилар хIара гектара тIара Іалаудин керте латтача звенос хьаьха коартолаш, 125 центнер план йолаш. ХIаьта, укх шера 100 гектар я цун звенос доалдеш. Тхо шеко йолаш дац соахкарчул а дикагIа цо укх шера къахьегаргхиларах.

— Тхоай бригаде меттел, берригача тха боахаме а, укх шера эгтара хьалха коартолаш дIайийна яьлар тха звено, — аьлар соГа I. Евлоевс, шозлагIа юха а тхо шиъ кхай тIа вIашагIа кхийтача, — цхьабакъда, укх шера тха балха хьокхам кхы тайпа хургба. Соахка, коартолашца болх бу хьалхара шу а долаш, Іаяха дика кааланзар лерхIаш хиннар кхоачашде. Цхьабакъда, укх шера-м хургдац из иштта. Оаха фу даьд аьлча, берригача звенона чубоагIача болхлоша цхьа барт а баь, укх тайца соцам тIаийцаьй юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуэца доартолаш 150 центнерал лохагIа ца хилийта.

БIубенна дар звеньевойс дь къамаьл. Цхьабакъда, гуш-м дар, из де цар чIоагIо яь хилар а; цул соагIа из чакхъяккха уж лаьрхIа хилар а.

Бакъахьа хургда аьнна хет, дIадахача шера а, иштта укх шера а, из-хьинар ца кхоадеш даним хьаьнала къахьегаш хьаьоагIача цу звеноцарча болхлой цIераш яьхача. Уж ба Евлоева Лида, Татриева Казбан, Евлоева Лиза, иштта кхьбараш. Шоай звеньевой саниз балхах дог а лазаш, ди-тIехьа дикагIа къахьегаш хьабоагIа уж.

TIеххьара массехк дош ала безам ба I. Евлоевх лаьца. Ханга диллача воккха вац Іалаудин. 1983 шера, арми чакхъяьккхачул тIехьагIа вера из укх боахаме болх бе. Цхьабакъда, вIалла арме вахалехь а укхаза болх беш хиннав из. Хиннавац механизатор волаш-м, хьайбаш леладеш хиннав. Вешта, цун да Яхьъя а цу боахаме къахьегаш хиннав ше пенсе вахалца. Цудухьа ала доагIа аьнна хет: дас хьийха никъ ба воIо-тIаийцар, аьнна. Из хIанз бIубенна водаш а ва цу новкъа ваьнна.

М. МУХТАРОВ.
тха соб. корр.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

НГIАССР Министрий Совета Президиумо шиъ аргIанарча заседане биийцар г. Грознерча халкъа депутатий Старопромысловски районни Совета исполкома КПСС XXVII съезда дIадехарашка хьежжа лакхехьарча органий соцамаш распоряженеш, шоай решенеш кхоачашъяра тIехьа тIахьожам лоаттабелга а хьежалга а вIаштIехьдаккхара хьакъехьа беш бола болх.

Райисполкома председателе В. Н. Скворцова докладагIа ла а дийгIа, Министрий Совето белгалдаьккхар, Старопромысловски райисполкома тIаийца решенеш кхоачашъяра тIехьа тIахьожам лоаттабелга, хьежалга эргадаккхара, организационно-массови боарам лакхбара, шоай балха керда формаш методаш юкъехкувлара хьакъехьа белгала болх белга. TIаийца решенеш кхоачашъяра тIехьа тIахьожам лоаттабарен хьажарен дешаш районни Совета сессешка, исполкома заседанешка дувц. TIахьожам лоаттабарах йола положени чIоагIъяьй, тIаийца решенеш кхоачашъяра тIехьа тIахьожам лоаттабара а хьажара а лаьрхIа общественни хьисапе а инспекци хьаьй. TIаийца решенеш кхоачашъяра тIехьа тIахьожам лоаттабарен хьажарен балха юкъе хьинарегIа дакъа лоац Совета массазарча комиссеша.

Цу чакхбоахача балхо тIадиллача гIулакха хьалхашкара бехкхокам айбеча, район экономически а социальни а дегIакхувлара декхараш кхоачашдеча гIоновкъостал дуьй.

Цунца цхьана, тIаийца решенеш кхоачашъяра тIехьа тIахьожам лоаттабелга, хьежалга эргадаккхара, балха стилаи методаштен перестройка яра хьакъехьа райисполкома беш бола болх таханарча дIадехарашка хьежжа бац. Райисполкомо лакхехьарча органий соцамаш распоряженеш шиъ хьанхьеи дикеи кхоачашъелга Іалашдац, шоай решенеш кхоачашъяра тIехьа боаггIа тIахьожам лоаттабац. Цхьа наггахьа мара ювцац района отделашкара, управленешкара, организацешкара исполнительни дисциплина хьалах йола отчеташ, цу балха хьала йоаггIа анализ ец. Республика правительства, иштта кхыча лакхехьарча органий цхьадола соцамаш тIехьа а тетташ, дуккхача хана кхоачаш ца деш дус.

TIаийца решенеш тIахьожам лоаттабара, уж кхоачашъяра хьакъехьара депутатски формированей лоархIам мела лакхбу.

Министрий Совета президиумо Старопромысловски райисполкома хьалхадаьккхар, кхоачамбоацараш дIадоахилга, решенеш кхоачашъяра тIехьа тIахьожам лоаттабарен хьажарен хьакъехьара организаторски болх чIоагIбелга, исполнительски дисциплина чIоагIъяра, шоашта тIадиллача гIулакха хьалхашка чIоаггIа бехкхокаме хургIолча лоIаме кадраш хьалкхеара хьакъехьа де дезараш тIаэцалга.

Райисполкома аппарата болхлой, отделий, управленей культалхой шоашта тIадежка гIулакхаш кIенкашта кхоачашдара бехкхокам лакхбе, решенеш кхоачашъеча дисциплина толхань, документаш кхоачашдара ханаш тIехьъяьха моттигаш нийелон царна боаггIача беса термам тIаоза беза.

Хьалхадаьккхад, тIаийца решенешта тIахьожам лоаттабеча районни Совета сессе, массаварча комиссей, депутатий лоархIам ма могга линхбелга. *Райисполкома*, цун *отделаша, управленеша* массала а *районни Совета* сессешка, *къахьегама* коллективашка, *бахача* наха хьалхашка шоаш бийна балхах йола отчет тела ела.

Заседане тIахьожамах порядке хьежар «Нохч-ГIалгIай АССР-е жилище участковн инспекторий болх эргабаккхара, цар материальни Іалашо тоаяра де дезарех» бола НГIАССР Министрий Совета соцам кхоачашбара хьакъехьа буьзана производственно - технически управлене, "НГIАССР Госагропрома, Октябрьский Назрановскин райисполкомаша беча балха дешага.

Белгалдаьккхар, цу ведомствашон райисполкомашен Министрий Совета соцам кхоачашъяра доаггIа де дезараш тIа ца эцалга, белгалъяьха мероприятеш кхоачашъяра боаггIача тайпара болх а вIаштIех ца баьккхалга. Кхы тIа де дезараш белгалдаьхад, общественни порядок лорааеча, бокъонаш телхъяра гIулакхе профилактика еча милице участковн инспекторий лоархIам чIоагIоара, цар шоашта тIадехка декхараш толаме кхоачашдеча доаггIаш дола хьалаш хьадара хьакъехьа.

Баха нах хьун а гIишлон а материалашца биззагIа Іалашбар духьа Совмина Президиумо НГIАССР торговле министерства хьу йохкача предприятей базе «ГIишлон материалаш» яха оптово-рознични объединени хьаяра йола решени тIаийцай.

Цу объединене халкъа эша товараш (сарпалаш, фоттан хьекха-шпунтованни материалаш, корий, наIарий блокаш, хьун изделеш, бетонни, кIира маркхалаш) хьаделга вIаштIехьдоаккхаргда, хIаьта иштта наха хьу тонеш, металлопродукци тедаш, садови цIенолгаш вIашагIдохкаш, кизгаш тедаш, иштта кхыдола маьхах гIулакхаш дергда.

«Чеченингушавто т р а н с» объединенена, шоай доалахьа автотранспортни средствашкара йолча министерствашта, ведомствашта тIадиллад «ГIишлон материалаш» яхача оптово-рознични объединене заявкех наха йица товараш чукхахьара эшача боараме автотранспорт доаттаелга.

Дикача нахах

ИШТТА ВА ИЗ

Цхьаьлчоа школе деша вагIачча хана деах хов ше ломкха хилча малагIа профессия хорзаргьа. ДукхагIча даьхье шоашта дагалаьттар кхочаш а хул цар. Цхьабакъда, хIанзчул 18 шу хьалха Эскирханов Іусмана хага дацар шийца милице болхлю хург ма вий, аьнна. Иттт класс йоаккхаше а автошколе деша эттар из. Дукха дезаделар каралаца гIулакх. Бакъда, ма хетта дега салоIам беш-м дацар. Эскаре гIулакх де вахалехьа водитель волаш къахьийгар. ХIаьта эскаре а автобатальоне хилар из гIулакх деш. Даьхен декхар дIаденна ваьлча ше хьалха къахьийгача Шалински АТП юхаверa.

...Массехк кандидатура яр АТП комсомола комитета РОВД балха хьожавара йийцараш. Цигга дуккхаеша раьза болаш тIаийцар Эскирханов цига хьожавелгах йола предложени. Иштта нийсвелар из милице балха.

— Шек воалаш, Іайха хержа профессии нийса йий, хьогI, аьнна, хеташ моттигаш хиларий хьа? — хетт аз Іусманага.

— Хилар, — дарий ду цо. — Цхьабакъда шеко цIенъяьнна дIаяьлар бокъонца балхах со чувелча. ХIаьта ха дIа ме йода дукхагIа безабелар сона сай болх.

Милице болх аттачарех бац. Эггара бехкхокамеча участке — уголовни розыске ва Экирханов. Уголовни зулам даь хьулабенна зуламхой ба цо хьалеха безараш. Зулам даьр — бекхам боацаш виса йиш яц яхача принципагIа бу цо шиъ болх.

ВIалла а дага йоаца киловзалаш уттаю зулам даь байдда лелачар, суда кIалхара бовла гIерташ: балха бола моттигаш хувцаш, сурт-сибат хувцаш, кхыча къаман моттIоьмабеш, документаш хувцаш. Бакъда, профессиональни говзал лакха хиларо, нахаца болх бе харо таро хулийт Эскирхановна цу тайпара нах хьалаха а уж цул тIехьагIа судага дIабала а.

Иштта, Грозне вахаш хинна К. Эдилов, «Грозненский» яхача совхозе материально бехкхокамеча балта тIа вар. Іаса санна социалистически доалехьенах вахаш хиннав из. 13 эзар сома маьхх эе де вIаштIехьдаьннад цун совхоза боахама лоацача хана. «Гале чу елла юв къайлаьргьац» яха ница дика довзаш ше деш дола къоал гучадаргдолча хорш хиннав К. Эдилов. Гайна ганда суда хьалхашка оттавезаргволгах са хьуьш дуьй шера къайла ваьлча лийннав Эдилов. Бакъда, Эскирханова Ростовски области цхьан хуторера хьалехьа из.

Диваача шера суда тIа ца ноагIаш, хьулалуш лийнна Петропавловская яхача станицера наьха хIамаш лечкъаьл В. Болдырев.

Пхе шера «эбарг ваьлина» лийлар Комсомольская яхача юртара А. Мухтаров. Цо меттахьа урс теха саг вийнавар. Бакъда, из мичахьа ва а хайна укх шера февраль бетта Волгоградски областера жа доажадеш волчара Мухтаров лаьца хьаволавир Эскирханова.

Укх шера март бетта райотделе воалавир Кулаева яхача юрта вахаш волу Р. Шамаев. Ши шу хьалха деиз Іаьдалах хьулалуш хиннав из. Анаша уьхаш а наркотикаш лелаеш а хиннав из.

Вай лакхе белгалдиннераш санна дола мичаллиг кхы а кхы а доаллаьг йиш яр. Уж Эскирханов Іусмана бIаьра тIа юрта да. ХIинца хIара уголовни гIулакх ше тохкача хана эIалла а лиадам бац аьлна хетача фитташ тIа теркам тIебийийнаш. Йiаьхий опыт йолча милице болхлошца шийна ца хиар дIахоатташ хьажийIа из. Вай мехка кхыча регионашкарча уголовни розыска коллегашца бувзамаш доаттацу Эскирханова.

...Цо дIадохадьча аргIанарча уголовни гIулакх финал — гаьнара командировка, судагIа ведда жела зуламхо хьаэцар. Цу тайпара командировкаш каст-каста хул уголовни розыска оперуполномоченни волча милице воккхагIаволча лейтенанта У. Эскирханова балха тIа.

ХIаьта из аргIанарча командировке ваха накъа а ваьккхе цунга хьежаш ба дезал: цIеннана «Загорский» яхача совхоза берий беша воспитатель, ши воI — ялхлагIча класса дешархо Ахьмади, хьалхарча классе вагIа Хьабиби, эIамига Хьадии. Бераш деша дагIа Толстой-юртарча номер шиъ йолча юкъерча школе. Дешарах дика кхет бераш — каст-каста даь тIахьожам боацаш бусаш бале а. ХIаьта аргIанарча командировкера цIавеча школерча шоай «толамех» дувц цар даьга.

Атта боацаш кхерамен ба Эскирханова болх, бакъда цун сих летаб из. Из боацаш оамал бац цун.

А. ШАМСУТДИНОВ.

СУРТА ТIА: У. Эскирханов.

Н. ХАТАЕВА сурт.

ЗIамигача коллектива доккхий гIулакхаш

СССР-а 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода ремонтно - механически цехе цхьаккха хIаманца белгалйоалаш яц, аьнна, хеталургда цкъарчоа, из подразделени. Нах а кIезига ба укхаза, производства низаш а доккхий дац. Цхьабакъда, лоархIамен доккхийн декхараш да цу зIамигача коллективо кхоачашдераш.

Цу участка болхлоша ремонт ю стандартни йоацача оборудованена, компрессораша, насосаша. Ерригача завода станокаша эша запасной оатхалаш а хьаю укхаза. Коллективо ший болх профессионально белга хьагойт, Ленина цIерагIа ГНПЗ, цемент ю завод мо йолча предприятешкара дукхха а нах царгара гIо деха ухаш хиларо.

Наха эшаш дола товараш арахецача участке бехкхокаме заказах болх беш ба хIанз станочникаш. КIерамаш деш йола аппарат еп' боахк уж, Конструкци дикагIча оагIорахьа хувцар бахьан долаш цун низ айлургба. Договор яь ма хиллара, июль бутт юкъе кхоаччаш йистедаха дезаш да цигара деррига балхаш. Из декхар кхоачашдара тIадерзадаь да комплексни бригада деррига низаш. Бакъда, новкъарлеш а нийсъелар: хьа ца кхоачаш гоа лу Свердловскера турбаш.

Участке цхьана къахьегаш ба токараш, фрезеровщикаш, пхьараш, термисташ, слесараш - инструментальщикаш. Царех дуккхагIа бараш массехк специальность йолаш а ба. Иоккха говзал йола мастераш ба токарий бригадираш Барабанов Александр Степанович, Ефремов Геннадий Николаевич, фрезеровщикий бригадир Белоус Вячеслав Семенович, слесарий бригадир Обухов Валентин Фомич, пхьар Пономаренко Анатолий Степанович. Поккха производственни опыт йола, цIенача къахьегамца яьккха авторитет йола болхлой ба уж. TIехдика къахьегарца белгалбаьннаб къонабараш а. Масала, бIухо - интернационалист хинна токарь Ченцов Василий.

Станочни участка болхлоша массаза а кхоачашъю производственни план. Царца дукха ба рационализаторски предложеней авторашь, кердадар балха юкъекхувлараш. Творчески болх бара масал да участка начальник Скляров Борис Владимирович. Цунна дIадахача шера итогех хиннача смотре-конкурсе «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене дикагIвола рационализатор» яха сийлен цIи еннай.

— Шиъ болх бовзаш а нах ба тхо долчара бараш, — йоах станочникий кулгалхочо. — Чоалхане дар, аьнна, моллагIа декхар кхоачашде вIаштIехьдаргда тха. ХIаьта а цхьацца бахьанаш нийслу, булургболчча тайпара тхога болх хьа ца байташ. ЧIоагIа къаеннай станокаш. Юкъера лаьрхIача, цар хIаране, кIезигагIа дале 20 шу даьннад. Дуккхаза нийслу тхона хьаденача аьшка, тха бийдала динкал лоха йолаш. Е езаш йола технически параметраш йолаш хилац. Цхьабакъда, эггара ирагIа латта проблема кхы я: дукха ха ялалехьа дукхагIа бола тха болхлой пенсе гIоргба, хIаьта царна когаметта хьалъотта къонабараш бац участке.

Склярова хетачогIа, болхлой дефицит участке айъялара цхьа бахьан — долча къахьегама законодательство станочникий бокъонашц кIезигъеш хилар.

Масала, отпуск цар 15 календарни ди мара яц, пенсе уж 60 шу даьлча мара бахийтац, болхлой кхыча категорешка хежача, алапи дикка лохагIа да.

З. АЮБОВ.

Кхоана—медицински болхлочун Ди

Цу хьакъехьа масал а доаладеш, дика мел долча дешашца хоастае йиш я скори медицински гІо дара больница Чапанов Саварбек керте латтача кхоалагІча хирургически отделене коллектив. Цун медперсонала юкъе ба дуккхача къамий нах: эрсий, гІалгІай, нохчий, эрмалой. Барттайна, цхьа дезал санна кхотабенна, шоаш болча дарба дайта хьабаьхкача наьха йизза йоакхо еш, цар хьашташ кхоачашдеш, халача хьале вар безамеча. Іимерзача дешашца хьоасташ болх беш ба укхазара лораш, медсестраш, кхыбола специалисташ.

ЦІенача, сийрдача палаташка ухк дарба дайта баьхка унахой, хІаьта теркам тІера ца боаккхаш хьож царга медперсонал. Отделене мел вола лор лакхера дешар дийша ва мехка тайп-тайпарча городашкарча медицински институташка. Масала, РСФСР заслуженни лор Іомаяь, цо ший энанеш дІаенна я нохчо, отделене йоккхагІйола медсестра Курбанова Света, эрсе, медсестра Сухорукова Татьяна, дуккха гІо даьд цо 2-ча категоре лор волча эрмалочоа Багдасарян Геннадена, лор-интерн волча нохчочоа Хубаев Султана а, кхыбараштa.

— Дикка ха яьккхар аз отделене уллаш, хала а чоалхане а операци яьчул тІехьагІа. Къовзткъа совгІа саг вар соца цхьана дарба дайташ. Республика мИмИингера баьхка нах бар уж. БІарг тІера ца боаккхаш, са чов ерззалца сона Іунал деш хилар отделене заведующи С. Чапанов хирург-ординатор Р. Ведзижеви. Са а соца цхьана иллараий а дог гІоздоаккхаш яр цар унахой яь йоакхо, цудухьа даим а са дага латтаргба цу отделене лораш, хІапа аьлча, тахан со могашмаьрша хилар дизза тийша да цар профессиональни говзалах, адамалах. Цудухьа цІенача дег тІара даьккъала ювц аз отделене медперсонал кхоана дездергдолча цар профессиональни цІейца, уж даим а могашмаьрша хилар, цар дарба даьча унахоша царна оалаш дола баркал тІа-тІа алсамдалар лов сона, — яхаш дувц шу совгІа хьалха укхаза дарба дайташ хиннача диъ бера нанас Наурбиева Зинас. Хіаьта отделене операци а яь бийрзача наха оалаш дола цу тайпара довцаш хІара дийнахьа хаза йиш я больнице коа дІачуваьлча.

Р. АУШЕВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьв) АргІанарча унахочун лазара исторех дувцаш дагабувлаш ба С. Хубаев, Г. Цуранова, Г. Багдасарян, С. Чапанов, Т. Сухорукова, С. Курбанова, Р. Ведзижев.
Автора сурт.

ЦІЕНА ДОГ

Сунженски района центральни поликлинике болх беш я медсестра Брюховецкая Нина Федоровна. Дуккхача наха йовзаш я из.

Духхьашха из йовзаш, кабинете дІачуяьлча сона яйра юкъерча дегІара, кІай халат тІадувха унахочунца чІоагІа безаме къамаьл деш ягІа кхалсаг.

Нина Федоровнас теєш хинна кхалсаг йийлха, бІаргаш цІийденна яр. Аз ладийгІар цар деча къамаьлага.

— ХІама дергдац хьона, — йоахар Нина Федоровнас цунга, — Хьа лазар дарба де йиш йоацаш дац, лазара сатоха деза. Лорий дарбаш дукхха да, хІаьта эггара дикагІа вола лор ва саг ше.

Дог айденна, сатем чубесса баркал а. аьнна, араяьлар кабинетера унахо. ТІакхха согахьа хьа а хьежа, со шийца массаза а цига яьгІача санна, аьлар: «Иштта да-кх ер хІара дийнахьа».

Ший лазаро гот а вав, дуненна а наха а эгІазъухаш, поликлинике вена унахо раьза ве а цунна доаггІача бесса гІулакх де а аттта дац. ХІаьта а унахошта дарба деш ше дуккхача шерашка баьча балха тІа дина вІашТІехьдаьннад цун наьха безам тІаувза.

25 шу да Нина Федоровнас цу поликлинике болх бу. Динагічарна юкъе цун цІи йоаккх. Цхьаннена а «ак» ца оалаш хьайоагІа къахьегама ветеран. Дисциплина чІоагІа йолаш, шийгара гІалат ца доалийташ, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш чакхъяьнай из. Дийша баьнна поликлинике хьожабаьча къонача специалисташта ший говзал дІаІомаю цо, вешта аьлча, из уж массехк шера къонабарий хьехамча я.

Дуккхаза а котало яьхай цо медицински болхлошта юкъерча социалистически яхьє. Болх дика беш хиларах дуккхаза а тийнай цунна Сийлен грамоташ.

— Аз укх поликлинике болх бу дукхха ха я, — аьлар медсестрас Хашагульгова Марема, — сона а къонача кхыча специалисташта а чІоагІа накъа яьннай Нина Федоровна, цунна дика бовз ший болх. Цхьадола хІама цунга хоатт оаха. Теза ца хеташ массанена новкъостал де кийча я из.

— Сона дукха беза сай болх, — йоах Нина Федоровнас. — Унахошца дувца атта дац. Сога хаьттача, лорий, говзал Іомае водаш вола саг нах безаш, сабар, сатем болаш хила веза. Сай дезал а Іомабу аз нахаца Іимерза, къахетаме хила.

Нина Федоровнай дезал кхийнаб. ЙоккхагІа йола йоІ — Ирина мединститут йисте а яьккха, болх беш я.

Шийна тІадувха халат санна, кІай, цІена да Нина Федоровнай дог-уйла.

Х. ТОМОВА.

ГІУЛАКХ ТОАЛУШ ДОАГІА

ХІара шера июна кхоалагІча кІирандийнахьа вай мехка белгалдоаккхаш дола медицински болхлой Ди массаза а дерригача халкъа унахцІенон цІей санна чакхдоал. ХІанз медицински болхлоша шоай цІей дезду вай обществе перестройка яра, гласноста, демократена тІехьа шерра къовсам баьржача хана, советски халкъ XIX Ерригсоюзни партийни конференцена накъадаха кийчлуча деношка.

Капиталистически мехкашка санна доацаш, советски здравоохранени гуманни чулоацам болаш хилар цун социалистически принципашкара доагІаш да. Вай унахцІено лораелга эффективни хилар Іалашду медицински кадрай сеть чІоагІлуш йоагІаш хиларо.

Шоай унахцІено лораяра йола гражданий бокъо мах боацаш, квалифицированни гІо дарца, шерра профилактически мероприятеш чакхъяхарца, гонахьара Іалам лорадара тІехьа де дезараш дарца Іалашъю вай мехко.

УнахцІено лораяра тІаерзаьлча ерригача мероприятешта финансировани ю паччахьалкхено, къоаношта материальни Іалашо яра гаранти лу.

Шийтталагіча пятилетке унахцІено лораелга дегІакхувл КПСС XXVII съезда решенешкеи «Халкъа унахцІено лораелга дІахо дегІадоаладара де дезарех» болча КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи соцамагеи хьежжа.

Вайна махарра, паччахьа замах Нохч-ГІалгІайченна юхейисаяр наьха шоай доалахьара, во Іалашъяь йола, массехк менги мара ца латта 10 зІамига больница. ХІаьта Советий Іаьдал латтача шерашка больницаш 81 дІакхаьчай. 55-зза духхагІа хиннад унахошта лаьрхІа дола маьнгеш. Амма, республике баха нах цу юкъа кхоза духхагІа мара хиннабац. ХІанз 10 эзар сага 104.6 менги кхоач вай больницашка.

Революци ялалехьа Нохч-ГІалгІайчене верригаш а 21 лори юкъера медицински 25 болхлои мара хиннавац, царна юкъе цхьаккха нохчои гІалгІаи хиннавац.

Мадарра аьлча, юртарча наха деррига а медицински гІо делга хІама ца ховча, хьежача наьха кара хиннад. ХІанз вай республике бахача наха медицински гІулакх деш 3 эзар совгІа лор, 9650 юкъера медицински образовани йола болхло ва. Царех 1253 лор, 3537 юкъера медицински болхло нохчийн гІалгІайи ба. РСФСР-еи НГІАССР-еи Заслуженни 4 лор, 22 РСФСР Заслуженни лор, 51 НГІАССР Заслуженни лор ва республике болх беш. Царна юкъе ба 40 гаргга медицински Іилмай докторашн кандидаташи.

Хоалуш дегІаденад юртара унахцІено лораелга. Ерригача районашка центральни участкови больницаш, санэпидстанцеш, родильнии берийн отделенеш я. Болх беш ба берий лораши ерригача профилегІа йола специалисташи. ЦІаьхха нийсденна хІама дац бераш довлга Советий Іаьдала шерашка иттазза совгІа кІезигденна хилар. Укх тІехьарча пхе шера эзар сага 24,5 саг тІакхийттав, хІаьта дикка кІезигденнад нах бовлга.

Нохч-ГІалгІайчене саго вахаш йоаккха ха революци ялалехьа 32 шу мара ца хиннача, хІанз 70 шерал тІехьяьннай.

Духхьал укх тІехьарча шин шера бераш довлга 10 процент лохденнад. Бахача наха медицински гІулакх делга тоалуш доагІа.

Укх тІехьарча шин шера республике хьалъяьй ткъо совгІа керда медицински объекташ, вешта аьлча, дІаяхача XI пятилетке, яьраш миссел. Цу даькъе я 300 маьнги болаш йола берий отделени, г. Аргунера керда дарбан корпусаш, Грознера № 3 йола больница. Хьалъяьй 9-гІча городской больницера 232 моттиг йола. Назранера 240 моттиг йола больнични керда корпусаш. Грозне хьайийллай республикански стоматологически поликлиника, 500 саг чуводаш йола Гудермесера поликлиника. Юртарча районашка хьайийллай межрайонни травматологически, урологически, инфекционни отделенеш, 5 керда амбулаторн, 11 ФАП.

Эргабаькхха тоабаьб лорий участкашкара болх: хьалха цхьан лоро-терапевто 2-эзар сага, цхьан педиатро 950 бера гІулакх деш хиннадале, хІанз лора 1800 саги педиатра 800 бери мара кхачаш. Цо гІо ду дикагІен сихагІеи унахошта гІулакхи теркон е.

Назрановски центральни больнице хьайийллай дега лазар долча наха сихха гІо дара йола, мел эшача оборудованеца Іалашъяь, межрайонни кардиологически отделени.

Урус-Мартанерча, Назранерча районни больницашка болх бе йолаеннай травматологегІа йола специализированни больницаш.

Шалинскии Урус-Мартановскии центральни райбольницашка хьаелла лерхІ эндоскопически кабинеташ. № 2 йолча городской берий больнице 60 маьнги оттаргболаш шеръяьй травматологически отделени. Цига дийнахьа а бус а хирургически гІо ду лозадаьча бераштa.

Республикански больнице терапевтически отделенена реконструкци яьй, юрташкара хьаухача унахошта дарба дара интенсивни терапе блок хьайийллай. Юрташкара унахой городе хьакхувлалга тоадаьд.

Сихха медицински гІо деча боккха лоархІам болаш я «Сихха медицински гІо дара городской больница».

Дарбан - профилактически учрежденей медицински болхлой унахой лазар техкан царна дарба даьи ца Іеш, бахача наьха санитарни культура лакхъяра тІехьа къахьегаш ба. Цо таро лу инфекционни лазараш кІезигагІа хилийта.

Дикача къахьегама толамашца шоай цІейна накъаболх Малгобекски ЦРБ керттерча лора заместитель Л. С. Картоева, г. Грознерча № 8 йолча поликлиника терапевтически отделене заведующи С. И. Рубан, городерча стоматологически поликлиника цергий лор Р. А. Муталиева, республикански неврологически диспансера керттерча лора заместитель М. Х. Исаев. Назрановски ЦРБ лор-терапевт З. И. Экажева, иштта кхы дуккхабараш.

Вай республика берригача а медицински болхлошта къаьгга гу шоашта хьалхашка латта доккхий декхараш, уж кхоачашдара шоай низи хьинари кходергдолаш а бац.

В. ИЛИСХАНОВ.
санитарни просвещене республикански ЦІен лор.

УНАХОША БАРКАЛ ОАЛ

Советски гражданашта СССР Конституце еннача дуккхача бокъонех лоархІамегІчарех цаІ я наха шоай могашал, унахцІено лораяр. Цу гІулакха дукха ахча хьахец паччахьалкхено ший бюджетера, мехка тайп-тайпарча медицински дешара заведенешка кийчбу квалификаци лакха йола специалисташ, тІа-тІа дукхагІа хьалъю дарбан учрежденеш. «Деррига сага духьа» яха принцип лерраГІа кхоачашъю вай мехка.

Мациев Султана дийшад Алма-Ате, Астрахане дийша ва 1-ча категоре лор Ведзижев Руслан, А. Данилова йистеяьккхай Москвера институт. Махачкале, Фрунзе, Орджоникидзе, Нальчике, Краснодаре, кхыча городашка дийша баьннараш а ба отделене болх бераштa юкъе.

Дикача квалифицированни лора ховр ховш я укхаза 30 совгІа шера къахьегаш йола Цуранова Галина Степановна. Къонача специалистий хьехамча я из. Цо

Ший моттиг кораяьй

...ГІойтІарча цхьан улица тІа я юртара участкови больница. ХІанз-м йоккха, сийрда, эшаш мел йолча оборудованеца Іалашъяь больница я из. Бакъда, цу хана... Цун заведующи къона специалист Кизаев Авалу веха хьовзанзар чукхийтта бала боалла из «боахам» шийна бІаргабайча. Цига кхыметтел электричество а ящар. Тоае езаш яр помещени.

Балхах чувелар къона специалист.

Ха тоъацар цунна. Духхьал шоай юрта бахача наха гІулакх дича боалаш мича бар больница болхлой. Гаьна йоацаш ядача Комсомольское, Алхазурово, кхыча юрташкарча наха де дезар медицински гІулакх.

Кизаева еннача предложенех группашта бекъа а луш, фермашка, бригадашка медицински темаех беседаш, лекцеш еша ухар больница болхлой. Къонало лоррйоацаш цхьаккха а хало мичай. ХІаьта духхьал хоза дешаш дац уж., Авалун цун новкъостийн сиха дІабайзар гаьна йоацаш ядача юрташка бахача наха.

Атта даПар къаьнача замах юхедисача нийрчача гІулакхашца къовсам лоаттабе. Цхьайола моттигаш яр исташа бераш цІагІа деш. Дукха хьинари низи эшаш хІама дар тайп-тайпара лазараш хьоадергдоацаш санитарни хьал тоадар.

— Фу дергда вай, мозий дукха хиннадар, аьнна, — оалар цхьаволча къоаночо, — топ еттаргья аз царна.

— Герз эшаш хІама дац, — оалар Авалус. — Корашка, наІарашка хикисеш охка деза. Ков цІена лоатта де за, хьажал, шун коа мел дукха харбаза чІоргаш яда. ХІаьта цар мозий гулду, тІакхха цар тайп-тайпара лазараш хьоаде тарлу.

Цкъа Кизаев Авалуга хоам кхаьчар цар юртахочун Умиев Салмана кІаьнк Іусман хала цамогаш ва, аьнна. ОарцагІваьннача лора гучадаьлар кІаьнка пехкашта воспалени хинналга. Лакха температура а йолаш, воагаш вар из. Мухь бетташ елхаш, цунна гонахьа хьувзар къона нана, да йиш еха коа гІолла хьалІо ухаш лелар. Іаьрж делла бар цІагІара боккхий нах.

— Больнице хІана воалаваьвац оаш кІаьнк, — аьнна, Авалус хаьттача, кхы а чІоагІагІа муХь а баьнна, йийлхар нана, хІаьта маро корта чубеллар. Массанена хьалхара жоп делар Салмана дас:

— Больнице сенна вуг из? Тхо а кхийладац цхьанне а лорашка, даьла къахетамца хьалкхийнад. ХІаьта кІаьнка цхьанне а де новкъостал дац, цудухьа цІагІа валийтача бакъахьа хет тхона ер.

Цунца дувцарах хІама хургдоацалга дика кхетадир къонача лоро. Цудухьа массехк ди-бийса даьккхар цо кІаьнка юхера дІа ца воалаш. Цул тІехьагІа дикагІа хилар кІаьнк. ЙІовхал йижар, хІама даа ваьлар. ТІакхха-м ше харц хиннаЛга хайра цІендаьна.

Е укх тайпа цхьаьнха масал. Кастката че лаз, яхаш хулар дуккхача дезала да Аслаханов Хьамид. Лазар тохкаш анализаш ийцачул тІехьагІа Авалус Хьамидага из цІенхаштта цамогаш волгеи цунна сихха операци е езалгеи дІахайтар.

Мичара! Лерг хьоккаш вапар Хьамид.

Бакъда, гуйран цхьан шийлача бус корах хІама техар.

— Хьамид леш латт, боккъала а гІо де, — йоахар цун воІо.

Авалу дІакхаьчача сакхетам чура ваьнна уллар унаго. Сихха Урус-Мартане хьалвигийтар Хьамид, больницера телефон теха машина хьа а йийха. Иштта Іоажала кІалхара ваьккхар цо Хьамид.

Маца дІадолалу, мапа йистедоал юртарча лора балха ди? Цу хаттара нийжоп дала хала хургда. Унахо волча цунга кхайка мег миччахана: ди дар аьнна, бийса яр аьнна, йоачан яле, дарц хьекхе.

ХІаьта Кизаева кхоачашде дезаш кхы а дукха декхараш ма дарий. Ше къона коммунист хиларах тарра, партбюро тІаяхна партийни поручененш а кхоачашъе езаш. Бакъда, цІаккха а, магац алацар цо. Цунна нана санна хиннача даьсесага Іайшета-м дика ховра Авалуна мел хала да цхьайолча хана.

1964 шера Кизаев Ахьмада Авалуна Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лу. ТІаккха цу хана-м из ГІойтІарча участкови больница керттера лор вар.

Диъ шера болх бир Кизаев Авалус ГІойтІа. ХІара дийнахьа кІоаргагІа, дикагІа бовзар цунна ший болх. Цхьабакъда, специализаци а яр е езаш. Цудухьа шоллагІча Московски медицински институтерча шин шера йолча ординатуре деша отт из. Цигара цІавеначул тІехьагІа Веденски районни больница керттерча лоралла хьожаву. Кизаев. ГІулакхаш дукха лале а. хІара мукъача сахьата аспирантуре оттара кийчо ю Авалус. Ординатуре дешаш волча хана ессар цун керта чу из уйла. Из лерхІаш вар цІенхаштта Іилман балхаца ший вахар дувза. Цудухьа дукхагІа из баьхьа долаш воагІа из республикански больницe болх бе. 1973 шера кандидатски минимум толаме дІа а яле, нервни лазараштa йолча кафедра аспирант хул А. Кизаевх.

...ХІанз из деррига а тІехьашка да. Таханарча дийнахьа медицински Іилмай кандидат невропатолог Кизаев Авалу республика унахцІенон министерстве дикагІа болча специалистех лоархІаш ва.

«Баркал хьона лор». Уж дешаш дийшар аз номер цаІ йолча Грозненски городской поликлинике отзывай книжка тІара. ХІаьта уж хетадаь дар цу поликлиникерча лора-невропатолога Кизаев Авалуна.

«Со халдланза юкъ лазаш яр, — яхаш язду цхьан кхалсаго. Дуккхача лорашка дарба дайташ а хиннаяр. ТІехьара а невропатолог Кизаев волча хьожайир со. Тешаш яцар, се цо ерзаергья, аьлча, бакъда, со харц хинналга тахан гуш да. Баркал хьона, лор!».

А-Г. УГУРЧИЕВ.

СУРТА ТІА: А. Кизаев.

ДОРЗОЛ ДЕЧЬАРГ

Вай доттагІий опыт

Кховзткъа шерал шо тІехдаьннадале...

Висла яхача додача хин берда йисте дагІа Костюшковске № 21 йола цІа. Из къаьна, шозза вІаштІара дьь цІа къайладаьккхад вай ханнарча цІеноша. «Пенсионерашта социальни новкъостала цІа» аьнна яздаь, наІар тІа хьалтеха йоаллача табличкас хьахайт тхо адресагІа даьхкалга. Хьадувла, хьожаргда вай цу цІагІа фу ду .«Дошо гуйре» яха клуб цох хІана оал.

Хьаьший тІаэц директора Ханна Михаляка. «Цо шоай боахамах дувц. Лохерча этаже да вІашагІкхетараи къамаьлаш дарен дола паргІата цІа. Пенанца латт пианино, саьнтта латт бос бола телевизор. ЛагІаш тІа гІолла лакхе хьалтІа ваьлча столовии салоІа цІаи да. Цига оттаяь я шезлонгаш, диванаш, хІаьта уллув я зІамига кухни.

— Тха ца лаьрхІа да хьинаре къахьегачара е общественни гІулакх дечара баьнна цхьаь бисача наха шоай ханнара барашца ха дІаяхьара новкъостал де.— йоах Михаляка.

ХІара Іуйрийна укхаза воагІа 30—35 саг. Укхаза Іуйрийна, делкъийна, сарахьа хІама дуъ цар, цул тІехьагІа цІаболх. Дуачохи медицинскии гІулакх дарахи укхаза воагІача саго шийна доагІача пенсех ах гаргга дар дІадала деза, пенси дукхакІезига хиларга хьежа доацаш. Кхача лоаттабараи цІа леладаран кхы тІаэшар паччахьалкхено ше лу, ма дарра аьлча, унахцІено лораяра городской отдело. Укхаза хьоаде доагІа наьха унахцІенонга хадданза хьожаш хилар. Укхаза каст-каста воагІа лор, кІирагІа шозза унахцІено тоаяра гимнастика ю.

Барттайна дезал санна дах тхо, йоах директора, тайптайпарча ханара нах дале а. Тхо долча боагІа 60 шерара 90 шерга кхаччалца ха йола нах. Дуккханешта шоай цІа хиннад цох. 10—12 шера хІара дийнахьа боагІа уж укхаза. Берригаш а цхьатарра хьал — дезал болаш бац уж. Цхьабарий бераш а берий бераш а да. Шоай ханнара болча нахаца безам баа лов царна. ХІара дийнахьа бахканза баргбоацаш бац уж. Ва а ца ва а ший лоІам ба клуба хІара члена.

Керттерадар да общественна эша нах шоаш хилара уйла царна чуйоссаяр. Цудухьа иштта лоархІаме я общественно-культурни программа, йоах Х. Михаляка. Тхоай хьаьшацІагІа тхо каст-каста вІашагІкхет къахьегама коллективай викалашца, Іилмани культураи деятелашца, предприятей кагирхой организацеша шефски новкъостал ду тхона. «Тахан вай шефаца.. «Охота» яхача театра актераца Марек Домбровскеца вІашагІкхетар», «Тахан «Покаяние» яхача фильмага хьаяхача фирма самодеятельни жа культпоход», «Тахан вайцига боагІаргба» Пальмот». артисташ». «Тахан... тахан..» яха йоазош тІадола доккха доаца улг хьахьувкх цо.

Айса мел яьккхача хана укхаза санна са паргІата, -сатийна ха енаяц сога, — яхаш дувц 90 шу даьннача лоро-стомалога Мария Гертнера. Цо касталашха белгалдоаккхардга «Дошо гуйре» яхача клуба член йолаш ший 15 шу дизар. Иштта хет цун новкъосташта а.

Штатни болхлой ворхІ саг ва цІагІа: директор, культмассовик, санитарка, ший болхло, администратор, повар. Укхаза болх беш ба шоай гІулакх довзаш а дезаш а бола. боккхий нах лархІарал совгІа. царна фу эш, малагІа люІам бергба ховш бола нах.

Из доккха, паргІата цІа чІоагІа эшаш да-кх наха, аьнна уйла йолаш цу чура улица тІа ваьлар со.

— ХІанз Варшаве иштта 15 цІа да. Цар чу хІара дийнахьа 500-нел совгІа саг воагІа, — йоах Варшавски халкъа совета унахцІено лораяра Отдела заведующе Новикова Барбарас. — ХІанз ткъо шу дизад Польше «Пенсионерашта социальни новкъостал дара цІеношо» кийчде доладаь. Уж бокъонца эшаш да. Юхьханца ха яха нах тешаш бацар царех дика хІама хургхиларах,-хІаьта хІанз «Дошо гуйре» яхача клуба членаш хила гІертараш дукха ба, моттигаш тоъац. Кхы цхьаьнха дикадар а доал иштта цІеноех: уж хилийтара лоадама средстраш эшац. Йоккха йоаца квартираш мара эшац, уж Іалашъюлургья къаьст-къаьстача предприятешта. Цу гІулакха тІехь доккха новкъостал ду тхона варшавски заводашеи организацешеи.

Нагахьа санна шун кховзткъа шу а даьннадале, шо пенсе а дале, нагахьа санна шо цхьаь а дале, шоана сагота а яле, бакъда шо Варшаве дахе, тІаккха гІайгІа ма е оаш. Шоай хІама тІа а йийхе. Костюшковске набережие. 21 йолча гІо шо. Цига керда нах бовзаргба шоана, событеех диза ди дІахьоргда оаш.

Альгимантас ДЯГУТИС,
ТАСС корр.

Варшава.

ЮАР-а Мозамбика къаман сопротивлени оалачун (МНС) кара гІолла Мозамбика духьала кхайкабинза тІом бу. ЮАР-е Іома а баь. Мозамбике дІачуухийтача маьхах оттабьча нах боабераша хьалхарча даькъе бахача наха духьала тІом бу. Террористически акцеш чакхъяхара военни гарнизонаш йоаца моттигаш а хержаш, цар маьрша баха нах боабу, цар боахамаш хІалакду, цІеноех, школаех, больницех цІи етт. Цигара нах шоай фусамаша лаьтташ а дуташ йоккхача нах бахача пункташка дІаух. Республикера 300 эзар гаргга саг лоалахарча мехкашка ваха дІавахав.

СУРТА ТІА: Софала яхача провинце МНС бандитий террорах ядда ена кхалсаг ший берашца.

АИМ—ТАСС корр.

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНЕРА ХОАМАШ

ЦХЬАН ДАГАРА БА

ТІатеІІа къахьегаш ба укх деношка Ачхой-Мартановски района «Овощевод» яхача совхоза баьццара горошек хьалкхеераш. Из маьхе культура укхаза дІайнай 262 гектара тІа. Эггара хьалха кхай тІа ший агрегат араяьккхар йоккха опыт йолта механизатора Ш. Абдаева. Цу боахаме цо къахьега дукха шераш да.

— Планага диллача хІара гектара тІара 50 центнер горошек чуэца езаш да тхо, — йоах совхоза партбюро секретара Х. Албастова. — Цхьабакъда, тхоай таронашка хьежа а хьежа, оаха лаьрхІад из декхар тІехкхоачашде.

Графико ма яххара Ассински консервни заводо хІара дийнахьа ткъаь итт-итт центнер горошек дІачуэца а из чакхъяккха а дош деннад. Лаьрхха тІахьожам лоаттабу продукци хьакхухьача транспорта, из ханал тІехьа ювргІоацаш, яккха езачул совгІа ха цо завода коа йоахаргйоацаш.

Гаргагіертача XIX Ерригсоюзни партийни конференце сийна къахьегама вахте а этта, шоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашде гІерт баьццара горошек кхеераши консервни завода болхлойи.

●

АХ ШЕРА ПЛАН ЯЬЙ

Ачхой-Мартановски районера «Орджоникидзевский» совхоза хьайбаш леладераша ах шу хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга дулхи шуреи дохкара планаш. Июнь бутт юкъе а бахале, цар дІачуделар 9,2 тонн дулх, план 70 центнер йолаш, 1100 центнер шура, 150 центнер планал дукхагІа.

— ХІанз санна дика хиннадац тха гІулакхаш дІадахача шерашка, — йоах моттигерча ферма заведующе Вахаев Темаркъас. — Шу беркате хилар хургда-кх из, е наьха хьинар айдалар хургда. ТІехдика къахьегаш ба тха дояркаш Халдарханова Малкан, Люсаева Ровзан, Витиева Амнат, кхыбараш.